

LUNA

Aurora Mølmann Fuglem

Bacheloroppgave

Argumenter og forventninger knyttet til ny femårig grunnskolelærerutdanning

Arguments and Expectations Towards New Five-Year Teacher Training Programme

Grunnskolelærerutdanninga for 1. til 7. trinn

Vår 2018

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage

JA ☒ NEI ☐

Norsk sammendrag

Tittel: Argumenter og forventninger knyttet til ny femårig grunnskolelærerutdanning	
Forfatter: Aurora Mølmann Fuglem	
År: 2018	Sider: 34
Emneord: Utdanningspolitikk, grunnskolelærerutdanning, politisk styring	
<p>Sammendrag: Meninger og debatt om hva som skal være innhold og form på grunnskolelærerutdanninga i Norge er ikke et nytt fenomen. Allerede ved oppstarten av de første statlige lærerseminarene grunnlagt tidlig på 1800-tallet, var det offentlig debatt om dette. Norsk lærerutdanning har etter dette vært gjenstand for mye diskusjon, utvikling, endring og reformer. Denne oppgaven tar utgangspunkt i lærerutdanningsreformen fra 2017, med innføring av obligatorisk femårig grunnskolelærerutdanning. Oppgavene søker å belyse noen av de ulike argumentene som var oppe i den offentlige debatten. Argumenter for i og imot femårig lærerutdanning vil bli presentert og drøftet opp mot hverandre. Disse argumentene er først og fremst hentet fra spørretime i Stortinget og utvalgte artikler fra media. I store deler av argumentasjonen får vi også innblikk i ulike forventninger knyttet til den nye reformen. I tillegg vil oppgaven presentere meninger som rektorer i grunnskolen har om denne nye lærerutdanningsreformen. Denne informasjonen er innhentet gjennom intervjuer av tre rektorer i grunnskolen. Viktige funn i denne oppgaven er blant annet at man ikke er enige om hvilke resultater innføring av obligatorisk femårig grunnskolelærerutdanning vil bringe, ei heller hvilken retning grunnskolelærerutdanninga skal ta for få de best kvalifiserte lærerne i en skole i stadig utvikling.</p>	

Engelsk sammendrag (abstract)

Title: Arguments and Expectations Towards New Five-year Teacher Education	
Author: Aurora Mølmann Fuglem	
Year: 2018	Pages: 34
Keywords: Education policy, teacher training programme, political management	
<p>Summary: Opinions and debate considering content and form of the teacher training programme is not a new phenomenon in Norway. From the first teacher seminars where founded in the early 19th century, there have been a public debate regarding the education of teachers. Norwegian teacher training programme have been subject of discussion, development, changes and reforms. This assignment is based on the reform of 2017, with the introduction of a mandatory five-year teacher training programme. Arguments for and against five-year teacher training will be presented and discussed up against each other. These arguments are primarily from <i>Stortingets spørretime</i> and selected writings in the media. In parts of the argumentation give us insight into different expectations regarding this new reform. Through interviewing principals in <i>grunnskolen</i> would their expectations towards the new reform be central. Important findings in this assignment are that different parts of the discussion cannot agree on the results of the reform, nor what direction they want the teacher training programme to take to give the most qualified teacher in a developing school.</p>	

Forord

Denne bacheloroppgaven er skrevet som en bacheloroppgave, og avslutningen av faget pedagogikk og elevkunnskap ved Høgskolen i Innlandet, avdeling Hamar. Overordnet tema for oppgaven er utdanningspolitikk, og gjennom oppgaven vil du bli presentert for ulike argumenter og forventninger knyttet til innføringen av obligatorisk femårig grunnskolelærerutdanning.

Aller først vil jeg takke rektorene som har stilt som informanter, og som har delt sine erfaringen og forventninger som skoleledere. Jeg vil også gjerne takk mine medstudenter på GLUS 1-7 2015 for gode samtaler, både faglig og privat. Dette er en gjeng som innehar mye faglig kompetanse og erfaring fra skolen, som bidrar til gode diskusjoner for hva god lærerutdanning bør være. Jeg vil rette en ekstra takk til praksisgruppa mi, bestående av Erlend Haarr og Bjørnar Hansen. Å være i praksis med dere to har gitt meg mang en latter, samtaler om fotball, livet og ikke minst praksisnære tilbakemeldinger.

Videre vil jeg takke store deler av familien som mer enn gjerne vil samtale med meg om sin egen lærergjerning. (Jeg blir nå tredjegerasjons lærer).

Til slutt vil jeg takke veilederen min, Asbjørn Kårstein, for konstruktive tilbakemeldinger til en student som er kronisk forsinket.

Aurora Mølmann Fuglem

Oslo, 31. mai 2018

Innhold

NORSK SAMMENDRAG	3
ENGELSK SAMMENDRAG (ABSTRACT).....	4
FORORD	5
INNHold	6
1. INNLEDNING	8
2. OPPGAVENS TEORETISKE RAMMEVERK.....	9
2.1 ETABLERINGEN AV NORSK LÆRERUTDANNING	9
2.2 LÆRERUTDANNINGSREFORMENE	9
2.3 POLITISK STYRING AV NORSK LÆRERUTDANNING	11
2.4 NY FEMÅRIG GRUNNSKOLELÆRERUTDANNING	13
3. METODE	14
3.1 DOKUMENTANALYSE	14
3.2 FORSKNINGSINTERVJU	15
4. PRESENTASJON OG ANALYSE AV DATA	17
4.1 PRESENTASJON OG ANALYSE AV ARGUMENTER I DEN POLITISKE PROSESSEN I STORTINGET ..	17
4.1.1 Ordinær spørretime – 2014	17
4.1.2 Ordinær spørretime – 2015	18
4.1.3 Ordinær spørretime – 2016	19
4.2 PRESENTASJON OG ANALYSE AV UTVALGTE SKRIV I MEDIA	21
4.2.1 Tidligere kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen	21
4.2.2 Knut Patrick Hanevik – dekan ved fakultet for lærerutdanning	22
4.2.3 Karl Øyvind Jordell – professor i pedagogikk.....	22
4.2.4 Chris Gøran Holstad, forbundssekretær i Skolenes landsforbund (SL)	23

4.2.5	<i>Karlsen, Olufsen, Haugland & Thorvaldsen</i>	23
4.3	PRESENTASJON OG ANALYSE AV INTERVJUMATERIALET	24
5.	DRØFTING	27
5.1	ARGUMENTER FOR OG IMOT HVILKE FAGLIGE OG PEDAGOGISKE KVALITETER OG KOMPETANSE LÆRERUTDANNINGA BØR TILFØRE LÆRERSTUDENTENE	27
5.2	ARGUMENTER FOR OG IMOT KNYTTET TIL REKRUTTERING OG STATUS TIL LÆRERYRKET	28
6.	KONKLUSJON	30
	LITTERATURLISTE	32
	VEDLEGG	34

1. Innledning

Dagens samfunn har utviklet seg fra det som tidligere var et en velferdsstat, til å bli et kunnskapssamfunn (Mausestaden, 2015, s. 28). I en slik utvikling har lærerutdanninga en sentral rolle. Lærere har en nøkkelrolle for å sikre en samfunnsutvikling der elevenes deres innehar kunnskap og personlige kvaliteter som forbereder dem på å delta i denne utviklingen. I den forbindelse er skolens kvalitet et spørsmål som ofte blir reist i den offentlige debatten. På samme tid har lærerutdanninga siden tusenårsskifte vært gjennom et høyt reformtempo (Ekspertgruppa, 2017). 7. juni 2016 ble *Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanning for trinn 1-7* fastsatt av Kunnskapsdepartementet. Denne rammeplanen markerer en ny reform innenfor lærerutdanninga, der all grunnskolelærerutdanning nå blir femårig. Hovedformålet ved denne oppgaven er å se på argumenter og forventninger til innføring av femårig grunnskolelærerutdanning (Forskrift om plan for grunnskolelærerutdanning, trinn 1-7, 2017).

På bakgrunn av valgte tema er problemstilling for oppgaven følgende:

Hvilke argumenter og motargumenter kan man finne i den politiske prosessen som ledet til ny femårig grunnskolelærerutdanning, og hvilke forventninger har rektorer i grunnskolen til denne reformen?

For å svare på problemstillingen vil jeg i første del av oppgaven gå nærmere inn på lærerutdanningas historie i Norge og på hvilken måte den norske lærerutdanning har blitt styrt. Videre vil jeg skrive om metodene som er benyttet i denne oppgaven. Deretter følger en analyse av politiske diskusjoner i Stortingets spørretime og skrive i media, og intervjuer av skoleledere. Til slutt vil jeg drøfte funnen i intervjuene i lys av teori og annen data som tidligere er presentert i oppgaven.

2. Oppgavens teoretiske rammeverk

Dette kapitlet har som formål å ta for seg ulike teori som vil være relevant for å kunne svare på problemstillingen ved videre drøfting. Ved første delkapittel tar jeg for meg etableringen av lærerutdanninga i Norge. Dette sier noe om hvorfor lærerutdanninga ble ansett som en viktig utdanning i samfunnet, og hvilket mandat denne utdanninga skulle ha. I andre delkapittel legger jeg fram ulike reformer i lærerutdanninga. Videre følger delkapittel tre som ser på politisk styring av lærerutdanninga. Og det siste delkapittelet omhandler dagens lærerutdanning, som er den første med obligatorisk femårig grunnskolelærerutdanning.

2.1 Etableringen av norsk lærerutdanning

Lærerutdanninga har en lang historie, både i Norge og ellers i verden. Norge fikk sin første folkeskole ved *Forordning om Skolerne paa Landet i Norge* i 1739, men det gikk omtrent hundre år før det ble etablert et landsomfattende system rundt lærerutdanning (Karlsen, 2005). Gustav E. Karlsen, tidligere professor ved institutt for lærerutdanning, NTNU, konstaterer i artikkelen *Styring av norsk lærerutdanning – et historisk perspektiv* at «norsk lærerutdanning i all hovedsak har hatt sin oppkomst i det politiske systemet. Nasjonal lærerutdanning i Norge oppstod i ringvirkningen av opplysningstidens tro på fornuften og folkesuverenitet som politisk prinsipp. Folkets vilje skulle være maktens regitime forankring» (2005). Den dag i dag kan vi se at demokratiske prinsipper er en viktig del av både lærerutdanninga og det er en del av skolens mandat, som blant annet kommer tydelig fram i Opplæringslova § 1-1 Formålet med opplæringa: «Opplæringa skal gi innsikt i kulturelt mangfold og vise respekt for den enskilte si overtydning. Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte» (2018).

2.2 Lærerutdanningsreformene

Om lærerrollen er en bok skrevet av en ekspertgruppe etter oppdrag fra Kunnskapsdepartementet i 2015. Ekspertgruppa skriver at lærerutdanninga i Norge vært gjennom mange reformer i forhold til andre høyere utdanninger. Grunner til dette mener ekspertgruppa er fordi lærerutdanninga både skal følge vedtak om endringer i høyere utdanning og politiske vedtak som gjelder skolen.

Det var Lov om allmueskolen på landet av 1827 som fastsatte at det skulle etableres seminarer for lærerutdanning i alle landets stifts, og norsk lærerutdanning må ses i lys av denne loven. Selv om utdanninga var politisk bestemt var det få rammer og et svakt økonomisk fundament. Det var heller ingen læreplan for lærerutdanninga eller et reglement. Reglementet fra 1837 ved seminaret i Asker ble senere gjort gjeldende for alle landets seminarer. I dette reglementet var det fastsatte opptakskrav, og regler for utdanningas lengde, organisering og innhold (Karlsen, 2005).

I begynnelsen av lærerutdanningas historie, var utdanninga organisert som seminarer. Seminaret som er kjent som starten på den landsomfattende lærerutdanninga, er seminaret på Trondenes uten Harstad, som ble etablert i 1826 etter forslag fra stortingsrepresentant P. W. Deinboll. Fra 1890 fikk seminarene sin egen seminarlov med tilhørende reglement fra 1891. Med loven kom også kontroll for heving av kvalitet. Dette medførte at man fikk en eksamensordning med offentlig oppnevnte sensorer, felles sensur og felles eksamensoppgaver. Blant resultater av dette ble at lærerutdanninga fikk en økt status og selvstendig identitet, samtidig som det betydde at lærerutdanninga i større grad ble politisk styrt. I 1902 ble lærerutdanning utvida til 3 år. Men en av de største reformene kom 1930. Da ble lærerutdanning en 4-årig linje, med bestemte opptakskrav. For studenter med examen artium var lærerutdanninga et toårig utdanningsløp. Denne tida kalles også for lærerutdanningas storhetstid. I tiden etter andre verdenskrig var det lærermangel i landet, og lærerutdanninga ga sikker jobb og en solid samfunnsposisjon. «Det var også en periode med stor kulturell og sosial aktivitet ved lærerskolene, og denne aktiviteten var innvevd i det sivile samfunn i lokalsamfunnene. Lærerskolene var av de fremste kulturskapende og kulturbærende institusjonene i Norge» (Karlsen, 2005). Over 40 år senere kom Lov om Lærerutdanning av 1973, der lærerutdanninga ble en 3-årig allmennlærerutdanning, forutsatt at studentene hadde fullført videregående skole. Det var denne loven som la grunnlaget for at lærerutdanninga skulle bli en del av norsk høyere utdanning.

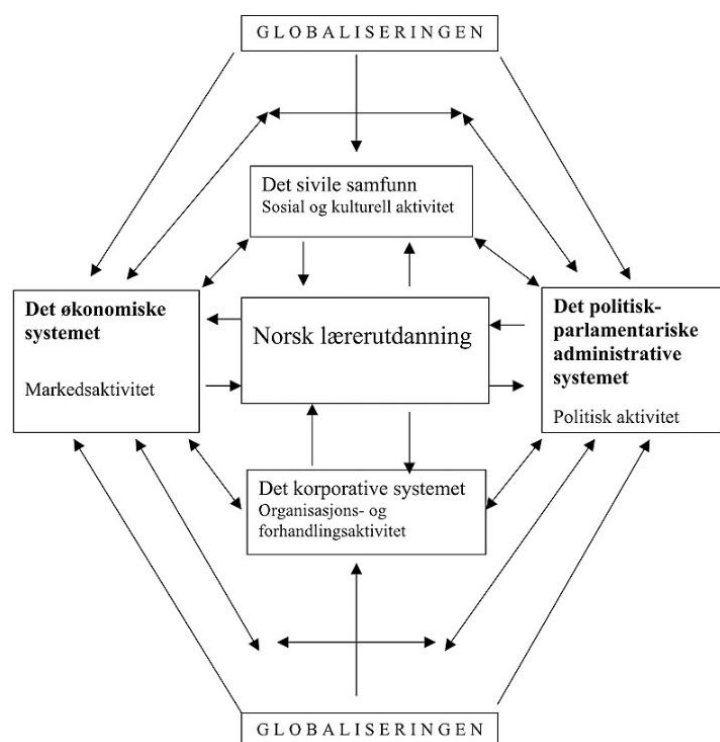
De siste 26 årene har lærerutdanninga vært igjennom fem reformer i 1992, 1999, 2003, 2010 og 2017. Allmennlærerutdanninga ble fireårige i 1992. I 1999 ble valgmulighetene i lærerutdanninga forandret, der norsk, matematikk og kristendom med livssynsorientering ble styrket. I 2003 kom ny lærerutdanningsreform som en direkte følge av ny kvalitetsreform for høyere i utdanning. I 2010 ble den tidligere allmennlærerutdanninga byttet ut med grunnskolelærerutdanning. Som en konsekvens av dette har det knapt vært noen lærerstudenter har gjennomført utdanninga si innenfor en reform før den neste er innført. En annen

konsekvens av et slikt reformtempo, ifølge Ekspertgruppa, er at institusjonene står i fare for en åpenbar reformtrøtthet, samtidig som det gir et dobbeltsignal om lærerutdanninga: Den er viktig, samtidig er den ikke god nok som den er.

2.3 Politisk styring av norsk lærerutdanning

Som ekspertgruppa skriver, og som er tydelig i media, er lærerutdanninga ofte diskutert. «Ingen annen høyere utdanning er så ofte diskutert i Stortinget som lærerutdanningene [...]» (Ekspertgruppa om lærerrollen, 2016, s. 121).

I utdanningspolitisk sammenheng har det ofte vært politiske aktører på ulike nivå som har iverksatt beslutninger. «Makt over statsapparatet har i den tid vi har hatt en nasjonal lærerutdanning, hatt sin forankring i konstitusjonelle institusjoner» (Karlsen, 2005). Den styringen staten har forstås som en utøvelse av makt, der staten både har et legalt og legitimt fundament som samfunnets politiske og administrative system på makronivået (Rokkan, 1987). Selv om lærerutdanninga er politisk styrt vil statsmakten være noe mer enn den sittende regjeringen. Karlsen bruker følgende modell for å vise hvilke faktorer han mener påvirker lærerutdanninga:

Figur 1. Modell for analyse av styring av lærerutdanning

I det meste av lærerutdanninga historie har styring av lærerutdanninga vært viktig blant de politiske statsorganer. Som Karlsen skriver har det sammenheng med lærerutdanningas politiske mandat og dens spesielle funksjon i utdanningssystemet (Karlsen, 2005). Lærerutdanninga er både en selvstendig profesjonsutdanning, samtidig har lærerutdanninga det mandat at den skal knytte «de samfunnsoppgaver som er tillagt de skoleslag den utdanner for» (Karlsen, 2005). Gjennom dette dobbelte mandatet er altså lærerutdanninga, en viktig institusjon å påvirke for de politiske beslutningstakerne.

Fra Karlsens modell er globalisering en faktor som påvirker systemet i lærerutdanninga på flere ulike måter. Globaliseringen påvirker hvordan det politiske-parlamentariske administrative systemet innvirker på norsklærerutdanning. Et eksempel på dette er hvordan lærerutdanning i andre er med på å påvirke lærerutdanninga i Norge. Blant annet har man sammenlignet norsk lærerutdanning med den finske. Dette har blitt særlig aktualisert etter at norske skoleelever har deltatt i internasjonale prøver som PISA og TIMMS (Karlsen, Olufsen, Haugland & Thorvaldsen, 2017). I *Læreren i endring?* av Sølvi Mausethagen skriver hun om den politiske bakgrunnen til at lærerrollen er i endring. Blant disse nevner hun de første resultatene fra PISA-undersøkelsen, der både evaluering av læreplanen L97 og fokuset på arbeidsplaner og en tilbaketrukket lærerrolle har fått noe av skylden. «De middelmådige resultatene førte til en økende oppmerksomhet om hva slag læringsresultater som produseres i skolen, og en vektlegging av at lærere i større grad må holdes ansvarlig for hva elevene lærer. Det siste tiåret har derfor vært preget av reformer som søker å heve kvaliteten på norsk skole» (Mausethagen, 2015, s. 17). Videre skriver Mausethagen at det har blitt et større fokus på lærernes kunnskapsbase, deres bruk av forskningsbasert undervisning og læreres profesjonelle utvikling.

Globalisering av norsk økonomi gjør den også avhengig av utenlandske konjunkturer, og dette får betydning av finansieringa av lærerutdanninga. Det økonomiske systemet vil i et samfunn der produksjon og forbruk av varer og tjenester er komplementære virksomheter, på ulikt vis kunne reguleres og varieres av den politiske statsmakten (Karlsen, 2005). En femårig lærerutdanning må også kunne finansieres. Ideer om New Public Management er også med på å prege hvordan lærerutdanninga skal finansieres med fokus på stykkprisfinansiering av studenter (Hansen, 2017).

Det sivile samfunnet vil ha en innvirkning på den norske lærerutdanninga. Dette er fordi det sivile samfunnet kan forstås som ”limet” mellom mennesket i et samfunn. Det sivile samfunnet

har i stor grad meninger om lærerutdanninga og lærerrollen som påvirker utdanninga. En sterk strømning i det sivile samfunnet har vært at lærerne ikke er faglig kompetente nok, noe som har påvirket den nye femårige lærerutdanninga. I tillegg har det sivile samfunnets syn på hvor attraktiv lærerjobben er, ført til ønske om endringer av lærerutdanninga til en femårig masterutdanning for å gi lærerjobben høyere status.

Figuren viser er det altså mer enn de politiske prosessene som styrer lærerutdanninga, likevel er det de politiske og tilhørende administrative systemer som er kjernen i statsdannelsen.

2.4 Ny femårig grunnskolelærerutdanning

Når den grunnskolelærerutdanninga går fra å være fireårig bachelorstudie, til å bli femårig masterstudie, er det naturlig at utdanninga har fornyet seg. Den tidligere bacheloroppgaven er erstattet med en FoU-oppgave (forskning og utviklingsarbeid), og skal skrives i kombinasjon mellom et undervisningsfag og pedagogikk- og elevkunnskap (Kunnskapsdepartementet, 2018). Slik det har vært siden grunnskolelærerutdanninga ble innført i 2010, vil den nye femårige grunnskolelærerutdanninga fortsette å være delt mellom trinnene 1-7 og 5-10. En forandring fra 2010-reformen er at praksis i den nye utdanninga blir utvidet i antall dager, fra 100 til 110. Studenter på utdanninga for 1. til 7. trinn skal i tillegg ha 5 dager observasjonspraksis i barnehage, og studenter på utdanninga for 5. til 10. trinn skal ha 5 dager observasjonspraksis i videregående skole. Det er også nytt at studenter som velger 1-7-utdanninga vil kunne ta en mastergrad i begynneropplæring. For alle studentene vil 15 av de 60 studiepoengene i faget pedagogikk og elevkunnskap være rettet mot religion, livssyn og etikk (Kunnskapsdepartementet, 2016).

I dette kapitlet har jeg lagt fram det teoretiske grunnlaget for oppgaven. De fire underkategoriene er alle sentrale for oppgaven. Politisk styring i lærerutdanninga er særlig grunnleggende da det er gjennom politikken nye lærerutdanningsreformer vedtar. Samtidig er det viktig å ha en historisk sammenheng over hvordan lærerutdanninga har utviklet, for å forstå hvorfor og hvordan den har blitt slik den er i dag. Til slutt er det viktig å legge fram endringene i den femårige grunnskolelærerutdanninga for å forstå argumentene for og i mot innføringen av den. I neste kapittel legger jeg fram de ulike jeg har benyttet meg av for å kunne svare på problemstillingen i oppgaven.

3. Metode

Innenfor samfunnsvitenskapelig forskningstradisjon skiller man gjerne mellom kvalitativ metode og kvantitativ metode, der metode kan forstås som «[...] en framgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener formålet, hører med i arsenalet av metoder» (Aubert, 1985, s. 196). Den kvantitative forskningsmetoden prøver på å få en eksakt avspeiling av en kvantitativ variasjon, der man gjennom en kvalitativ metode ønsker å undersøke meninger og opplevelser som ikke kan måles eller tallfestet (Dalland, 2017, s. 52). I denne oppgaven har jeg valgt å benytte meg av kvalitative metoder ved intervju og fordypning i litteratur, for å undersøke problemstillingen

Hvilke argumenter og motargumenter kan man finne i den politiske prosessen som ledet til ny femårig grunnskolelærerutdanning, og hvilke forventninger har rektorer i grunnskolen til denne reformen?

Formålet ved metoden jeg har valgt er at jeg ønsker å få et detaljert bilde av meningene innenfor lærerutdanningas nye reform. Intervju av rektorer har jeg valgt da jeg ønsker å finne ut av hvordan de som jobber som ledere i skolen tenker om at lærerutdanninga endres. Videre i metodekapittelet har jeg valgt å dele det inn i to delkapitler, da jeg har benyttet meg av både intervju som metode og dokumentanalyse. Innunder hvert delkapittel vil jeg si noe om hvordan datamaterialet er samlet inn, validiteten og reliabiliteten til datamaterialet og fordeler og ulemper ved bruk av de metodene jeg har valgt. Validitet forstås som relevans og gyldighet. Reliabilitet handler om pålitelighet, og hvorvidt arbeidet som blir presentert er til å stole på (Dalland, 2017).

3.1 Dokumentanalyse

I humanistisk vitenskapstradisjon har hermeneutikken vært blant de mest brukte metodene for forskning. Hermeneutikk kan forstås som læren om fortolkning av tekster (Alnes, 2018). En dokumentanalyse av referater fra ordinær spørretime i Stortinget er sentral del av datamateriale i denne oppgaven. Dette er dokumenter som ligger ute på Stortinget sin hjemmeside, og er tilgjengelig for publikum. Referater er en primærkilde, som i sin hovedsak skal gjengi debatten slik den var. En ordinær spørretime i Stortinget går ut på at representanter på Stortinget kan stille spørsmålet til forskjellige statsråder, og er en viktig del av arenaen for politisk debatt i Norge. Spørsmålene blir tilsendt statsrådene i forkant av spørretimen, slik at de har mulighet

til å forberede svaret sitt. I og med forskjellige statsråder har forskjellige fagansvar i regjeringen, er det kun kunnskapsministeren som har bevart spørsmålene i de referatene jeg har valgt ut (Stortinget, 2017). Jeg har tatt med referatene fra spørretimen i Stortinget som først og fremst belyser ny femårig grunnskolelærerutdanning før den ble innført. Spørsmålene blir stilt fra to forskjellige representanter ved Stortinget. Begge representantene kommer fra opposisjonen i Stortinget, og ved deling av Stortinget i en politikk mot høyre og venstre, vil begge representantene tilhøre den venstre siden av politikken. Dette er naturlig da det gjerne er opposisjonen som kritiserer forslag fra statsrådene. Ved dokumentanalyse kan være både kvantitativ og kvalitativ metode være relevant. I denne oppgaven har jeg valgt å gå dypere inn i hvert enkelt referat, der jeg fortolker meningsinnholdet. Dette vil da være en kvalitativ dokumentanalyse (Holbergprisen, 2018). I en dokumentanalyse må man være bevisst på at en selv som fortolker vil kunne påvirke de resultatene man får av fortolkningen.

3.2 Forskningsintervju

Før arbeidet med å finne intervjupersoner ble satt i gang, har jeg vurdert hvilken form for forskningsintervju som var mest hensiktsmessig for å svare på problemstillingen i oppgaven. Planen var å benytte seg av et semistrukturert intervju. Dette gir mulighet for informantene til å sette deres preg på intervjuet og invitere til samtale (Dalland, 2017, s. 78). Alle informantene har fått et innblikk i tematikken i oppgaven og problemstilling før intervjuene tok plass. I forkant av intervjuet har intervjupersonene også fått tilsendt intervjuguiden, slik at de kan forberede seg. Dette var særlig ønskelig av en intervjuperson. Det ene intervjuet ble gjennomført over telefon. De to andre intervjuene er gjennomført ved mailkorrespondanse. Ved å ikke ha en personlig samtale i samme fysiske rom kan man miste noe av det mellommenneskelig i en samtale. Da har derfor vært ekstra viktig å vite at man har forstått spørsmålene og svarene, slik at man ikke mistolker hverandre.

Informantene i denne oppgaven er rektorer som jobber i grunnskolen. Det har vært vanskelig å få tak i informanter til denne oppgaven. Grunnen til dette kan være at rektorer har lite ekstra tid i sin hverdag til å intervjues av studenter. Utvelgelsen av informanter i denne oppgaven kan karakteriseres som et *strategisk valg* (Dalland, 2017, s. 74). Bakgrunnen for dette valget er at jeg har ønsket å komme i kontakt med intervjupersoner som er skoleledere og kan si noe om hvordan de tror de vil forholde seg til lærere utdannet fra den nye grunnskolelærerutdanninga. Dette er fordi rektorer har bestemte kunnskaper og erfaringer som

vil være nyttig i denne oppgaven. Informantene har blitt behandlet med full anonymitet. Da det i utgangspunktet var meningen å intervju informantene i det fysiske rom har dette vært med på å prege at det kun er rektorer i Osloskolen som har blitt intervjuet. Dette kan man selvfølgelig stille seg kritisk til. Da svarene fra rektorene viker en god del fra hverandre vil de fortsatt kunne representere meninger hos rektorer utenfor Osloskolen.

4. Presentasjon og analyse av data

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere dataene jeg har funnet. Den første delen vil ta for seg hvordan diskusjonen i spørretimen i Stortinget har pågått i forkant av innføringen av femårig grunnskolelærerutdanning, den andre delen vil ta for seg en analyse av de politiske diskusjoner i media knyttet til femårig grunnskolelærerutdanning. I den tredje delen vil jeg presentere og analysere de funn som er gjort i intervjuene av rektorene. Argumenter for eller mot femårig grunnskolelærerutdanning er utvidet i den grad at argumentasjonen kan rettes mot ulike deler av utdanninga, for eksempel lengden på utdannelsen og innholdet, eller andre mulige forventninger til denne.

4.1 Presentasjon og analyse av argumenter i den politiske prosessen i Stortinget

Jeg har valgt å se på innlegg i Stortingets spørretime som går tilbake til 2013. Grunnen til dette er fordi det etter Stortingsvalget i 2013 ble valgt en regjering som har innført femårig grunnskolelærerutdanning. Videre har jeg valgt å se på tre forskjellige spørsmål til ordinær spørretime i Stortinget som har vært rettet mot ny femårig grunnskolelærerutdanning. Disse tre spørsmålene som er stilt til daværende kunnskapsminister, Torbjørn Røe Isaksen, er de som har vært å finne på Stortinget sin hjemmeside som angår grunnskolelærerutdanninga spesielt.

4.1.1 Ordinær spørretime – 2014

Det første spørsmålet er fra daværende stortingsrepresentant Christian Tynning Bjørnø, som per dags dato er 1. vararepresentant for Arbeiderpartiet Telemark. Spørsmålet var nr. 9 i den ordinære spørretimen 4. juni 2014, og var rettet mot tidsfristen for overgang til femårig grunnskolelærerutdanning. Den gang dreide debatten seg om hvorvidt innføring av femårig grunnskolelærerutdanning var valgløfter som ikke ville innfris, eller om dette var noe den sittende regjeringen hadde konkrete planer rundt. Torbjørn Røe Isaksen svarte da med å si at 2017 var en tidsfrist regjeringen hadde satt seg.

Bjørnø fortsatte med å spørre hva kunnskapsministeren tenker rundt det som kalles praksissjokket, som er det sjokket flere nyutdannede lærere får i sine første yrkesaktive år: «Mener statsråden at en forskningsbasert masteroppgave er den beste medisinen for å unngå praksissjokket til nyutdannede lærere?» (Stortinget, 2014). Ved å stille dette spørsmålet til

kunnskapsministeren kan det tenkes at Bjørnø tenker at en mastergrad ikke vil gjøre praksissjokket mindre for nyutdannede lærere, og tolkes i denne oppgaven som et motargument til innføring av ny femårig grunnskolelærerutdanning. Isaksen svarer at en masteroppgave først og fremst er forskningsbasert, og lurar på om Arbeiderpartiet tror at lærere med mastergrad er mindre egnet i yrket enn lærere uten: «Mener man f.eks. at de som har en femårig lærerutdanning ved Universitetet i Troms, er mindre egnet til å gå inn i skolen? Mener man at de som har femårig masterutdanning fra Universitetet i Agder, er mindre egnet til å gå inn i skolen?» (Stortinget, 2014). Gjennom dette sitatet påpeker Isaksen argumentet sitt om at man trolig ikke er mindre kvalifisert til å jobbe i skolen om man har en masterutdanning, enn om man har en lavere grad. Videre argumenterer han for at arbeidet med en masteroppgave ikke vil spise opp resten av lærerutdanninga, da en masteroppgave i forskriften skal bestå av 20 eller 30 studiepoeng, noe som tilsvarer studieprogresjon for inntil ett semester. Videre legger Isaksen fram at regjeringen ikke mener at det er en motsetning mellom ambisjonen om å heve kvaliteten i skolen, innføre en masterutdanning for alle lærere, gi mulighet til faglig fordypning og samtidig ha tett kontakt med arbeidslivet og være i praksis. Isaksen avslutter spørsmål 9 i den ordinære spørretimen 4. juni 2014 med å argumentere for at arbeidet med en masteroppgave gjerne tillater lærerstudentene til å forske i feltet og dra å besøke skolen og observerer undervisning eller andre forhold ved grunnskolen. Argumentene Isaksen bringer fram her går på at det gjennom økning på studielengden også vil gi rom en større fordypning for lærerstudentene, og mulighet til å være ute i feltet. Dette blir da et motargument til Bjørnø, som argumenterer for at en mastergrad ikke nødvendigvis minsker praksissjokket hos lærerstudentene.

4.1.2 Ordinær spørretime – 2015

Det andre spørsmålet fra ordinær spørretime ved Stortinget er fra 4. mars 2015, og var spørretimens 16. spørsmål. Det er Anne Tingelstad Wøien, tidligere stortingsrepresentant for Senterpartiet (2013-2017), valgt inn for Oppland. Hun stiller kunnskapsministeren spørsmål om innholdet i ny femårig grunnskolelærerutdanning, og hvordan kravene til den vil påvirke hvor mange og hvilke fag lærerstudentene kan være å fordype seg i. «Hvordan vil statsråden sørge for fortsatt tilstrekkelige rekruttering i alle undervisningsfag utover basisfagene norsk, matematikk og engelsk?» (Stortinget, 2015). Gjennom å kritisere innholdet i ny utdanning, tolkes det indirekte som et motargument for å innføre utdanninga slik det på det tidspunktet var lagt fram. Noe av det som da allerede var fastslått ved den nye utdanninga er at det er

fordypningsoppgave i norsk, matematikk og engelsk som skal prioriteres. Det er dette Wøien kritiserer i sitt spørsmål. Kunnskapsministeren mener at den nye grunnskolelærerutdanninga fortsatt vil legge til rette for at lærere får undervisningskompetanse i flere fag utover basisfagene. «Det er helt naturlig at studentene får undervisningskompetanse i flere fag, fordi masterfordypningen bare delvis sier noe om hva utdanninga skal inneholde» (Stortinget, 2015). Han mener at planen for den nye grunnskolelærerutdanninga vil møte skolens behov for lærerkompetanse. Han sier seg enig i at det er naturlig at lærerstudentene får undervisningskompetanse i flere fag, og argumenterer for at dette skal være mulig da en mastergrad fortsatt gir rom for dette (Stortinget, 2015).

Wøien fortsetter diskusjonen med å ta opp det hun ser på som problematisk ved ny grunnskolelærerutdanning, annet enn selve oppbyggingen spesifikt. Av dette kommer det at Wøien stiller seg kritisk til hvordan Isaksen sikre effekten av masterutdanninga, da særlig med tanke på økning i antall ufaglærte lærere i skolen. Dette tolker jeg som et motargument, der Wøien ikke ser hvordan masterutdanning skal øke antall fagutdannede i skolen. Til dette svarer Isaksen at han mener at masterutdanninga i seg selv ikke vil innvirke negativt på økning i antall ufaglærte lærere i skolen.

4.1.3 Ordinær spørretime – 2016

Det siste spørsmålet fra spørretime i Stortinget som blir analysert i denne oppgaven går på innholdet i den ny femårig grunnskolelærerutdanning, og da særlig i forhold til pedagogikkfaget som er integrert i utdanninga. Dette spørsmålet ble også stilt av Christian Tynning Bjørnø, 6. april 2016, og er spørsmål nr. 14 i spørretimen. Det Bjørnø er mest kritisk til er at ny femårig grunnskolelærerutdanning skal ha samme antall studiepoeng i pedagogikk som dagens fireårige grunnskolelærerutdanning har. Samtidig skal 15 av disse 60 studiepoengene vies til religion, livssyn og etikk. « [...] regjeringen forslår å utvide lærerutdanninga fra å være en utdanning over fire år med 240 studiepoeng til å bli en femårig masterutdanning med 300 studiepoeng, uten at studiepoengene i det som kalles pedagogikk – pedagogiske fag eller elevkunnskap – blir utvidet, heller tvert om. [...] er det riktig av statsråden å si at pedagogikken blir styrket eller svekket i den nye lærerutdanninga?» (Stortinget, 2016). Bjørnø er også kritisk til at det ikke er lagt opp til at lærerstudenter kan skrive masteroppgave innen pedagogikkfaget. Disse to argumentene, færre studiepoeng i pedagogikk og ikke mulighet til å skrive masteroppgave i pedagogikkfaget, er kritikk mot oppbyggelsen av femårig grunnskolelærerutdanning, og tolkes videre i denne oppgaven som

argumenter mot femårig grunnskolelærerutdanning. Bjørnø lurte på hvordan kunnskapsministeren mener at dette gir en bedre lærerutdanning (Stortinget, 2016).

Torbjørn Røe Isaksen svarer at den viktigste grunnen til at regjeringen har gått for innføringen av femårig grunnskolelærerutdanning er for å generelt øke kvaliteten på utdanninga, og som møter skolenes behov. Dette er hovedargumentet for innføringen av femårig grunnskolelærerutdanning, og begrunnelsen for dette kommer ikke Isaksen med i debatten. Isaksen mener at det ikke skal være noen motsetning mellom det å fordype seg i undervisningsfag i skolen og det å ta for seg temaer som i dag tilhører pedagogikkfaget. Det er tenkt at disse temaene skal settes inn i en faglig kontekst i en masteroppgave, slik at oppgaven blir en blanding av pedagogikk, fag og fagdidaktikk. Isaksen påpeker at det finnes mulighet til å ta rene pedagogikkmaster i dag, og at grunnen til at man ikke har valgt fordypningsoppgave i pedagogikk i ny grunnskolelærerutdanning er fordi man ønsker en profesjonskompetanse. For Isaksen er dette forbundet med fagkompetanse (Stortinget, 2016).

For å svare på hva bakgrunnen for at 15 av 60 studiepoeng i pedagogikkfaget skal vies til religion, etikk og livssyn, svarer Isaksen at det er en måte å tydeliggjøre elementer av dette som allerede er i pedagogikkfaget i en egen modul. Kunnskapsministerens begrunnelse for å tydeligere disse elementene i en egen modul er at skolen stadig blir mer mangfoldig, både etnisk, religiøs og kulturelt sett. Det er da tenkt at det er temaer innen for klasseledelse i flerkulturelle klasser som skal ta større plass i pedagogikkfaget, og ikke undervisning i religion. Til Bjørnøs kritikk av at dette ser ut til at pedagogikkfaget blir svekket i den nye grunnskolelærerutdanninga, svarer Isaksen med at en utvidelse i utdanningsløpet vil styrke pedagogikken i utdanninga, da det vil være naturlig å trekke det inn i andre deler av utdanninga enn bare pedagogikkfaget (Stortinget, 2016).

Fra spørretimeene i Stortinget mellom 2013 og 2017, fra regjeringen som innførte femårig grunnskolelærerutdanning til den ble innført, var det særlig noen argumenter for og mot som gjorde seg særlig synlig i debatten. Argumentene som retter seg mot innføringen av ny grunnskolelærerutdanning går både på lengden, innholdet og mulige konsekvenser av innføringen. Argumenter som at det å skrive en masteroppgave ikke vil minske praksissjokket hos lærere tas opp av Bjørnø i sitt første spørsmål. Wøien kritiserer mulighetene studentene vil når det kommer til fordypning i masteroppgaven, og kommer med forventning om at innføringa av femårig grunnskolelærerutdanning med fordypning i norsk, matematikk og engelsk vil føre til større økning i ufaglærte lærer i de andre fagene i skolen. I spørretimeen fra

2016 blir innholdet i utdanninga sett opp mot økning i antall år og studiepoeng, og det kritiseres at utdanninga øker med 60 studiepoeng uten at studentene får flere studiepoeng i pedagogikk eller har mulighet til å fordype seg i det i masteroppgaven. Fra spørretimene er det kun tidligere kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen som kommer med argumenter for. Et argument for innføring av femårig grunnskolelærerutdanninga er at dette gir studentene tid til å forske i feltet, og at det igjen kan være med på å minke praksissjokket. Av sjangerens karakter, er det i en spørretime slik at Isaksen kun kan svare på de spørsmål som andre stiller han. Det har derfor vært færre argumenter fra Isaksen enn fra motpartene i spørretimene. Alle argumentene som er belyst gjennom spørretimene er med å danne utgangspunktet for neste kapittel, og vil være sentrale i drøftingen opp mot andre funn i data og teori.

4.2 Presentasjon og analyse av utvalgte skriv i media

I saken om ny grunnskolelærerutdanninga er det flere som har tatt til ordet gjennom ulike medier, og derfor kan diskusjonene som har pågått i media også ses på som en del av den politiske prosessen som har ført til ny grunnskolelærerutdanning. Her finner vi aktører som både er for og imot innføring av ny femåriggrunnskolelærerutdanning.

4.2.1 Tidligere kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen

Gjennom sitt mandat som kunnskapsminister har Isaksen mulighet til å ta opp saker knyttet grunnskolelærerutdanninga både i regjeringen og Stortinget. Samtidig har Isaksen flere ganger valgt å gå ut i media for fremme sine argumenter for en ny femårig grunnskolelærerutdanning. 8. juni 2016 skrev Isaksen en artikkel i Dagbladet der han argumenterer for en ny og bedre lærerutdanning (Isaksen, 2016). Her skriver Isaksen at det er grundig dokumentert at lærerens kompetanse og hva elevene lærer, må ses i sammenheng. Når det for første gang blir obligatorisk femårig grunnskolelærerutdanning på masternivå skriver Isaksen at dette vil øke lærerens kunnskap i den grad at en lærer med en faglig sterk bakgrunn i større grad vil kunne «analysere egen praksis og tenke vitenskapelig om den» (2016). Dette mener Isaksen skal sikre at elevene lærer mer.

4.2.2 Knut Patrick Hanevik – dekan ved fakultet for lærerutdanning

Blant de som er for innføringen av femårig grunnskolelærerutdanning er Knut Patrick Hanevik, dekan ved fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier ved OsloMet. Han mener at innføring av ny femårig grunnskolelærerutdanning både er positiv og nødvendig. Knut Patrick Hanevik mener at masterutdanninga i ny grunnskolelærerutdanning vil gi lærerstudentene den faglige kompetansen de trenger, både innenfor fagdidaktikk, pedagogikk og relasjonell kompetanse. Her peker altså Hanevik på at innholdet i ny grunnskolelærerutdanning vil være bedre egnet for dagens samfunn, enn hva den tidligere lærerutdanninga var. Hanevik er svært positiv til at lærere som utdanner seg til å undervise på trinnene 1-7 også har mulighet til å ta en masterutdanning, og understreker at disse lærerne vil være eksperter på begynneropplæring. «Vi har mye å hente ved at lærerne til de yngste barna er blant de best kvalifiserte og at de har solide kunnskaper og ferdigheter både i fag, pedagogikk og fagdidaktikk» (Hanevik, 2017). Et annet argument Hanevik trekker fram er at lærerstudenter med en masterutdanning har fått en forsknings- og utviklingserfaring gjennom studiet. Hanevik mener at dette er viktig for norsk skole, da disse studentene vil være bedre rustet til å møte kravene i dagens skole, og være med på å utvikle morgensdagens skole (Hanevik, 2017). I debatten rundt ny grunnskolelærerutdanning kommer det også frem at det er flere som er bekymret for at den nye reformer er lagt opp slik at hver enkelt lærer vil ha færre undervisningsfag. Han trekker frem at situasjoner der skolen fir lærere undervisningsoppgaver i fag de ikke behersker umulig kan fremme kvalitet. Hanevik påpeker at skolene fra 2017 har en femårsperiode til å finne løsningen på dette (Hanevik, 2017).

4.2.3 Karl Øyvind Jordell – professor i pedagogikk

Professor i institutt for pedagogikk ved Universitetet i Oslo, Karl Øyvind Jordell, har flere ganger tatt del i debatten om innføring av femårig grunnskolelærerutdanning. 10. oktober 2014 skrev han en artikkel i *Vårt land* der han kritiserer opptakskravene til grunnskolelærerutdanninga, og ønsker at kravet om mastergrad utsettes. Jordell mener forslaget om obligatorisk femårig grunnskolelærerutdanninga vil øke lærermangelen. Dette begrunnet han med blant annet de svake søkertallene til lærerutdanninga, de faglige prestasjonene til studentene som søker, og at det gjennom et forlenget utdanningsløp vil være flere studenter som siles ut underveis i løpet. I *Aftenposten* 20. august 2017 uttrykker han samme kritikk rettet mot grunnskolelærerutdanninga. Nå begrunner han det blant annet med at søkertallene til femårig grunnskolelærerutdanning for trinn 1-7 viser at mer enn halvparten

av lærerutdanningsinstitusjonene hadde ledige plasser. Jordell trekker den konklusjonen at særlig elever på 1. til 4. trinn vil oppleve flere ufaglærte lærere (2017).

4.2.4 Chris Gøran Holstad, forbundssekretær i Skolenes landsforbund (SL)

Chris Gøran Holstad, forbundssekretær i Skolenes Landsforbund (heretter SL), retter kritikk mot daværende kunnskapsminister og hans innføring av masterutdanning i grunnskolelærerutdanninga. Holstad er redd for at femårig grunnskolelærerutdanning vil føre til en større lærermangel. Det Holstad retter mest kritikk mot er hvordan lærerutdanninga i større grad skal være fag- og forskningsfokusert, og mener dette kan bli på bekostning av fokus på barns dannelse og utdanning. Videre kan ikke Holstad se hvordan praksissjokket hos lærerstudentene vil minke ved at utdanninga, i hans øyne, blir mer teorisert. Han påpeker at skoleflinke elever fra videregående skole sannsynligvis vil vurdere andre utdanningsløp enn lærerstudiet når de vurderer forhold som lønn, arbeidstid, psykososialt press, støy, fysiske arbeidshold og status opp mot hverandre (Holstad, 2017).

4.2.5 Karlsen, Olufsen, Haugland & Thorvaldsen

I Uniped skriver Solveig Karlsen, Magne Olufsen, Ole Anton Haugland og Steinar Thorvaldsen om sine erfaringen med masterutdanning for lærere ved UiT Norges arktiske universitet (2017). I deres pilotstudie har det sammenlignet tidligere og ny femårige lærerutdanning i naturfag, og legger fram at deres resultater kan gi et innblikk i den nye lærerutdanninga. De skriver at et funn fra deres studie er at kvaliteten på praksisopplæringen er mye viktigere enn lengden. Videre presiserer de at pilotprosjektet deres med femårig grunnskolelærerutdanninga fra 2010, har mange likhetstrekk med lærerutdanninga i Finland når det kommer til form og innhold i utdannelsen. Det å sammenligne seg selv med Finland, vil kunne være nyttig da Finland lenge har skåret høyt på internasjonale tester i grunnskolen, og de har hatt femårig lærerutdanning siden 1979 (Karlsen, Olufsen, Haugland & Thorvaldsen, 2017). Av funnene i pilotstudien kommer det blant annet fram at omleggingen til masterutdanninga ikke har medført å rekruttere studenter med høyere karaktersnitt fra videregående skole. «En kan derfor heller ikke regne med at en omlegging til masterutdanning nasjonalt vil ha særlig betydning for hvilke studenter som søker seg til lærerutdanninga» (Karlsen, Olufsen, Haugland & Thorvaldsen, 2017). Slik intensjonen er har masterstudentene fått mer praksis i fagene sine, og studentene har en opplevelse av at fag og fagdidaktikk har

en sterkere sammenheng, enn hva studentene ved allmennlærerutdanninga opplevde. Når det er sagt viser ikke studien til noen endring når det gjelder det faglige nivået til studentene etter endt studie. Karlsen, Olufsen, Haugland og Thorvaldsen er positiv til at funnene deres viser til mer og bedre integrert fagdidaktikk og økt fagpraksis, men presiserer at funnene ikke indikerer at økt studielengde i seg selv fører til økt studiekvalitet.

4.3 Presentasjon og analyse av intervjumaterialet

Alle intervjuene startet jeg med spørsmålet «*Hvilke umiddelbare tanker du som skoleleder som ny grunnskolelærerutdanning?*». Her svarer informantene forskjellig. Informant 1 tenker at ny grunnskolelærerutdanning vil gi skolen en kvalitetsforbedring, der informant 2 ikke ser behovet for masterutdanning og er lite fornøyd med innføringen av den. Informant 2 fortsetter med at delingen av grunnskolelærerutdanninga, der 1-7 og 5-10 er hver for seg, medfører at lærere med kompetanse for å undervise på 5. til 10. trinn har for smal fagkrets om de skulle ønske seg til barnetrinnet. Informant 2 påpeker at dette ikke betyr at man ikke ønsker mellomtrinns lærere med et dedikert fagfokus. Informant 3 påpeker at som skoleleder merkes det at det gjennom delingen av 1-7 og 5-10 som trinnfordypning, skaper et unaturlig skille mellom 4. og 5. trinn i barneskolen, men at det er en mer helhetlig tankegang mellom barneskolens mellomtrinn og ungdomsskolen. Informant 2 skulle heller ønske at en femårig utdanning medførte at ett år av lærerutdanninga var i praksis ute på en skole. Dette mener informant 2 at vil gi en bedre profesjonsutdanning og begrense praksisjokket. Informant 3 ønsker også mer undervisningspraksis i lærerutdanninga.

På bakgrunn av at et av hovedargumentene fra regjeringen for innføringen av femårig grunnskolelærerutdanning går på at en masterutdanning vil heve nivået hos lærerstudentene, har informantene blitt stilt spørsmål om de tidligere har sett endringen hos lærere som har tatt sin utdanning under forskjellige lærerutdanningsreformer. Alle informantene nevner at det ikke er nødvendigvis hvilken lærerutdanning lærere har tatt sin utdanning under som former den mest som lærere. «Spørsmål to var vanskelig, og jeg kan ikke helt si om jeg ser noen forskjell. Generasjoner er forskjellige, så det kan like gjerne være dette. Samt at studenter jo ikke er like, og vi ser for få til å se trender. Forskjellene kan like gjerne være personavhengige» (informant 2). Informant 1 nevner at om det skulle være noe som er annerledes enn fra tidligere, så er det at lærere som har tatt grunnskolelærerutdanninga har mer kunnskap om det faglige, har en annen forståelse av krav og systemet rundt og de er gode på å tenke at det er

eleven som er i sentrum, enn lærere med allmennlærerutdanning. Hos de informantene som er intervjuet her kommer det fram at selv om lærerutdanninga har vært gjennom forskjellige reformer, er det ikke nødvendigvis hvilken reform som utgjør den største forskjellen i deres yrkesutøvelse.

På spørsmål om forventninger til lærere med masterutdanning svarer informant 1 og 2 at de i prinsippet ikke har andre forventninger til lærere med masterutdanning enn lærere uten. Informant 1 og 2 legger også vekt på at forventningen om faglig fordypning ligger i lufta, men at det ikke nødvendigvis er en forventning de har til lærere med masterutdanning. Informant 3 mener at det er sjeldent lærere i barneskolen står fast på det faglige, og at det derfor ikke legges særlig merke til om lærere har fordypet seg i et skolefag eller ikke. Derimot har informant 3 observert en forskjell hos de som har master i pedagogikk eller spesialpedagogikk: «Lærere som har master i spes.ped eller pedagogikk opplever jeg at [har] en svært mye bedre forutsetning for å skape gode relasjoner i klasserommet enn de som ikke har det» (informant 3).

Rektorene har også fått spørsmål om tanker rundt det økonomiske, da det er en rektor som har ansvar for hver enkelt skoles økonomi, og at lærere med masterutdanning har krav på lønn som lektor. Informant 1 tenker ikke på det økonomiske. Informant 2 svarer følgende på spørsmålet om økonomi:

Jeg er redd mastersyken vil gjøre det vanskeligere å få lærere som ønsker arbeid på småtrinnet. Vi ser at færre ønsker småtrinnet som primærarbeidsarena. Kanskje det har med status å gjøre. Master er forbundet med noe høyt faglig noe, som kanskje ikke passer sammen i unge menneskers syn på arbeid med små barn. Dette er i så fall veldig leit, fordi det virkelig trengs godt faglig skolerte lærere på småtrinnet!

Informant 3 svarer at i rollen som skoleleder kan man ikke ta hensyn til at lektorer er dyrere å ansette enn lærere uten mastergrad. «Vi skal skaffe elevene de beste lærerne, og da kan vi ikke se på lønnsnivået hos dem du ansetter. Det er dyrt med 'billige' lærere også, hvis man tenker det samfunnsøkonomiske perspektivet» (informant 3). Her trekker informanten også fram det samfunnsøkonomiske perspektivet, som ikke rammer informanten som skoleleder per dags dato. Det kan tolkes slik at informant 3 tenker på dårlige lærere som en kostnad som vil ramme samfunnet senere, gjennom deres påvirkning hos elevene.

Da rekrutteringen til studiet til syvende og sist er noe som vil ramme skolene, har rektorene også svart på spørsmål om hva de tenker om rekrutteringen. Informant 2 trekker frem at det

fra politisk hold ser ut til at det skal bli krav om flere lærere i skolen. Informant 2 trekker også frem at det er en generell lærermangel, men at dette vil være enklere å håndtere for sentrale skoler i de store byene. Informant 1 og 3 har i større grad svart at de som skoleledere ansetter kvalifiserte folk for elevenes beste, og har ikke svart direkte på hva de tenker om lav rekruttering til læreryrket.

I og med at det er utdanninga som skal ruste studentene til å møte yrket, handlet det siste spørsmålet i intervjuet om hvilke kvaliteter og egenskaper rektorene ønsket seg i en lærer, og hvordan de tror lærerstudiet bidrar med å gi lærerstudentene disse kvalitetene. Det var generelt mer utfyllende svar på første del av spørsmålet. Informant 1 ønsker seg først og fremst lærere som er gode relasjonsbyggere, som er imøtekommende både ovenfor barn og voksne, og som ser hvert enkelt barn. Deretter kommer faglige kunnskap. Informant 1 svarte ikke på andre del av spørsmålet. Informant 2 svarer at faglige engasjement må være det viktigste, og påpeker at lærerstudiets kombinasjon mellom studier og praksis er nøkkelen til å få til dette. Informant 3 ønsker seg lærere som er villige til å lære selv, prøve ut nye undervisningsformer og lærere som er interesserte i skole og pedagogikk. «De som vil bli lærere på grunn av ferier eller annet er ikke de vi ønsker her» (informant 3). Aller helst skulle informant 3 sett det slik at lærerutdanninga inneholdt et praksisår, der studentene jobbet fast ved en skole og ble fulgt opp der. Informant 2 forteller videre at erfaringen som skoleleder tilsier at lærerutdanningsinstitusjonene ikke løser denne kombinasjonen godt nok i dag. Videre påpekes det at det ikke er lærerutdanningsinstitusjonene som har hele ansvaret for å løse problemene de står ovenfor.

5. Drøfting

Dette kapittelet vil drøfte de ulike argumentene for og i mot ny grunnskolelærerutdanning, både de argumentene som er tatt opp i Stortingets ordinære spørretime, og de argumenter som kommer fram i teori og gjennom annet datamateriale jeg har brukt i oppgaven, samt de argumenter som har kommet fram gjennom intervjuer av rektorer.

Argumentene for eller imot innføringen av grunnskolelærerutdanninga kan kategoriseres innenfor å svare på to ulike utfordringer på dette området: Den ene går på hvilke faglige og pedagogiske kvaliteter og kompetanse lærerutdanninga bør tilføre lærerstudentene. Det andre går på rekruttering og status til læreryrket.

5.1 Argumenter for og imot hvilke faglige og pedagogiske kvaliteter og kompetanse lærerutdanninga bør tilføre lærerstudentene

De fremste aktørene for femårig grunnskolelærerutdanning har vært den forrige regjeringen, valgt høsten 2013 og den sittende regjering valgt høsten 2017. En sentral talsperson har vært Torbjørn Røe Isaksen, som var kunnskapsminister under Erna Solberg regjering (2013-2017). Blant argumentene Isaksen kommer er det at lærere med mastergrad er bedre egnet til å takle praksissjokket, gjennom deres faglige fordypning og større muligheter for å forske på feltet (Stortinget, 2014). Isaksen er ikke alene om å tenke slik. Blant de rektorene jeg intervjuet, er særlig en av rektorene positiv til ny grunnskolelærerutdanning, og ser på det femårige løpet som en kvalitetsheving av lærerutdanninga. Det samme gjør dekan Knut Patrick Hanevik. Han er enig i at lærerstudentene gjennom en femårig utdanning vil få et utdanningstilbud som møter dagens krav i skolen.

Siden PISA-sjokket på tidlig 2000-tallet har resultatene på PISA-testene forbedret seg. Dette kan være resultat av det nye fagfokuset i skolen og lærerutdanninga. Når man da ønsker en kvalitetsforbedring i den norske skolen, med tanke på det faglige nivået, er det naturlig å tenke at vi trenger mer av det faglige fokuset. Finland er et land som generelt sett har skåret høyt på PISA-testene, og de har hatt femårig grunnskolelærerutdanning siden 1979. På bakgrunn av dette, og at de andre nordiske landene regnes som gode å sammenligne seg med, er det ikke unaturlig at man har sett til Finland.

I forhold til den nye femårig lærerutdanninga har politiske ideer som at faglig fordypning i kjernefag er viktig for å få en bedre kvalitativ skole, fått gjennomslag framfor en mer «bredere» utdanning (Karlsen, 2005). Innholdet i den nye femårig grunnskolelærerutdanninga er brukt som argument på begge sider av debatten. Tidligere stortingsrepresentant Bjørnø er kritisk til innholdet i ny grunnskolelærerutdanning, der lærere med masterutdanning på papiret får 15 studiepoeng færre i pedagogikk. Da disse 15 studiepoengene er viet til religion, livssyn og etikk, mener Isaksen at denne omstruktureringen av faget vil tydeliggjøre mangfold i pedagogikken. Gjennom intervjuene har informant 1 påpekt at nyutdannede lærere i dag gjerne har et sterkt faglig fokus, og alle rektorene som ble intervjuet, ønsker seg mer praksis inn i lærerutdanninga, framfor faglig fordypning.

I debatten er viktigheten av faglig fordypning, som begrunnes som det trengs for å få en bedre lærerutdanning, opp mot det synet som sier at man tenker at praksis ute i skolen og en eventuell forbedring av denne er det som vil gi de beste lærerne, argumentert opp mot hverandre.

5.2 Argumenter for og imot knyttet til rekruttering og status til læreryrket

At rekrutteringen til yrket er for lav, er man enige om på begge sider i debatten. Det man derimot er uenige om er løsningen på det. Informant 2 tar opp det at gjennom delingen av grunnskolelærerutdanninga der studentene kan velge mellom trinnene 1-7 eller 5-10, har de fleste studentene valgt seg til de øvre trinnene. Første året med søkere til obligatorisk femårig grunnskolelærerutdanning var det mange ledige studieplasser for grunnskolelærerutdanning 1-7.

Karl Øyvind Jordell er også redd for at innføringen av obligatorisk masterutdanninga og de kravene som kommer med den, vil øke lærermangelen. Lærermangelen er også en av Steffen Handal sine argumenter mot å innføre femårig grunnskolelærerutdanninga. I spørretimen fra 2015 kritiserer Wøien hvilke muligheter lærerstudentene vil ha når det kommer til valg av fagfordypning. Hun redd for at en reduksjon av valg vil gjøre lærerstudiet mindre attraktivt og at færre da vil søke seg til studiet (Stortinget, 2015). Det som da er interessant i en sammenligning av argumenter, er at rektorene ikke er spesielt kritisk til lav rekruttering til yrket.

Blant argumentene mot innføringen av femårig grunnskolelærerutdanning finner vi at den vil øke lærermangelen, og at det gjennom kravene til en femårig grunnskolelærerutdanning vil være tomme plasser, også fordi de som søker seg til grunnskolelærerutdanninga har for lave karakterer fra videregående skole til å være egnet til å ta en masterutdanning. Mausethagen mener at dette ikke trenger være riktig: «Et interessant spørsmål å stille er i hvilken grad det påvirker utdanninga at det kommer nye studenter inn i lærerutdanning, som kanskje ser noe annerledes på det å være lærere eller i alle fall vil ha med seg andre erfaringer enn tidligere generasjoner. Mange av studentene som nå vil begynne på lærerutdanning, har for eksempel vært elever under Kunnskapsløftet. Kanskje er disse studentene mer vant til å jobbe etter mål og mer kjent med ulike former for tester og evalueringer?» (Mausethagen, 2015, s. 123).

Det vil uansett ta tid å før man kan vite mer om hvordan innføringen av femårig grunnskolelærerutdanninga vil slå ut på rekrutteringen til studiet og yrket.

6. Konklusjon

Etter min gjennomgang av ulike syn på den femårige lærerutdanninga, har jeg for egen del fått bekreftet at det er mange kvalifiserte meninger på begge sider i denne saken. Det er meninger som kommer med relevante argumenter også ut fra mine egne erfaringer som lærer og lærerstudent.

Jeg ser gode argumenter for å innføre en femårig masterutdanning for grunnskolelærere. Jeg mener at mer faglig fordypning er viktig, samt at den gir større rom for studenter til å forske på feltet. Det vil også gi framtidige lærere et større potensiale til å være med på å utvikle skolen framover. Dette støttes også av en studie Karlsen, Olufsen, Haugland & Thorvaldsen har gjennomført på bakgrunn av UiT sin innføring av femårig grunnskolelærerutdanning fra 2010. Funnene deres vil si mer om hvilke resultater en slik innføring faktisk har gitt. Det kommer fram at det i masterutdanninga er viet mer tid til fag og fagdidaktikk, dette er studentene særlig fornøyde med.

Selv om praksisperioden skal styrkes noe i det femårige masterprogrammet for grunnskolelærerutdanning, synes jeg dette burde ha fått en mye større plass. Etter min mening bør det være betydelig mer rom og tid til praksis der man har mer graderte praksisperioder der lærerstudenter gradvis går fra og i hovedsak observere en lærers undervisning i klasserom og reflektere over dette, via lærerstudenters samarbeid om undervisningsopplegg som man gjennomfører i fellesskap, til at man som mer erfaren student får en mer selvstendig lærerrolle med ansvar for periodeplaner og undervisning av elever over en lengre tid. Dette mener jeg også vil minke «praksissjokket» da mange nyutdannede lærere sjelden har hatt undervisning alene med elever i klasserommet under sine praksisperioder som lærerstudent. Dette vil også gi lærerstudentene større muligheter til å reflektere og lære via erfaringer og muligheter til å forberede seg fagdidaktisk. Dette blir også etterlyst av flere rektorer.

Når det gjelder rekruttering til lærerutdanning og yrket tror jeg ikke at fordi det blir et masterstudie i seg selv, vil bety så mye for de fleste. I den sammenheng mener jeg Jordell kan ha et poeng når han skriver at i dag konkurrerer lærerutdanninga med andre utdanningsløp over samme tid som har høyere status og gir høyere lønn ved jobb etter studiet. Etter min mening vil det i større grad være faktorer som lønn, forhold på arbeidsmarkedet, anseelse i samfunnet og synet på hvor interessant og givende læreryrket er som virker rekrutteringen i større grad enn det at utdanninga nå er en femårig masterutdanning.

Det vil bli spennende å følge lærerutdanninga videre når det gjelder rekruttering til yrket framover, men kanskje mest hvordan de nye masterutdannede lærerne vil fungere i skolen. De første studentene i den nye grunnskolelærerutdanninga startet studiet sitt høsten 2017 og vil først være ferdigutdannet våren 2022. Det vil ta en noe mer tid før vi har et grunnlag for å kunne sammenligne ferdigutdannede grunnskolelærere med masterutdanning, opp mot de som har fullført studiet sitt under tidligere reformer.

Litteraturliste

Alnes, J. H. (2018). *Hermeneutikk*. Hentet fra <https://snl.no/hermeneutikk>

Alver, V. (2018). *Får fortsatt avskilte lærere*. Hentet fra <https://www.utdanningsforbundet.no/nyheter/2018/kompetansekrav/>

Aubert, V. (1985). *Det skjulte samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget

Berg, O. T. (2017). *Maktfordelingsprinsippet*. Hentet fra <https://snl.no/maktfordelingsprinsippet>

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. (6. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Ekspertgruppa om lærerrollen. (2016). *Om lærerrollen*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/17f6ce332c47437c8935d7ccc0a72769/rapport-om-lærerrollen.pdf>

Forskrift om plan for grunnskolelærerutdanning, trinn 1-7, FOR-2010-03-01-295. (2016). Hentet fra <https://lovdata.no/>

Hanevik, K. P. (2017). *Ny lærerutdanning er nødvendig og positivt*. Hentet fra <https://khrono.no/debatt/ny-lærerutdanning-gjør-skolen-bedre>

Hansen, H. (2017). *New Public Management*. Hentet fra https://snl.no/New_Public_Management

Holbergprisen. (2018). *Dokumentanalyse*. Hentet fra <https://www.holbergprisen.no/holbergprisen-i-skolen/dokumentanalyse.html>

Holdstad, C. G. (2016). *Doktor Røe Isaksen skaper lærermonstre*. Hentet fra <https://www.dagbladet.no/kultur/doktor-roe-isaksen-skaper-lærermonstre/60143244>

Isaksen, T. R. (2016). *Ny og bedre lærerutdanning*. Hentet fra <https://www.dagbladet.no/kultur/ny-og-bedre-lærerutdanning/60191336>

Jordell, K. Ø. (2014). *Lærerloftet er et matteløft på bekostning av næringslivet og utkantnorge*. Hentet fra <http://www.verdidebatt.no/innlegg/11530269-lærerloftet-er-et-matteløft-pa-bekostning-av-naeringslivet-og-utkantnorge>

Jordell, K. Ø. (2017). *Ukvalifiserte lærere er kommet for å bli i utkantene*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/7rX44/Ukvalifiserte-larere-er-kommet-for-a-bli-i-utkantene--Karl-Oyvind-Jordell>

Karlsen, G. E. (2005). *Styring av norsk lærerutdanning – et historisk perspektiv*. Hentet fra <https://www.idunn.no/?siteNodeId=1854621>

Karlsen, S., Olufsen, M., Haugland, O. A. & Thorvaldsen, S. (2017). *Et tidlig gløtt inn i den nye norske lærerutdanningen*. Hentet fra https://www.idunn.no/uniped/2017/04/et_tidlig_gloett_inn_i_den_nye_norskelaererutdannin-gen

Kunnskapsdepartementet. (2016). *Slik blir den nye lærerutdanninga*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/slik-blir-den-nye-larerutdanningen/id2503270/> fredag 26. januar 2018 kl 13.42.

Kunnskapsdepartementet. (2018). *Fakta om ny, femårig grunnskolelærerutdanning*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/fbaf26939bbd40abacba73e34a95d2fc/faktaark-rammeplan-for-ny-larerutdanning.pdf>

Opplæringslova. (2018). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_1#§1-1

Rokkan, S. (1987). *Stat, nasjon, klasse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Stortinget. (2014). *Stortinget – Møte onsdag den 4. juni 2014 kl. 10*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2013-2014/140604/ordinarsporretime/>

Stortinget. (2015). *Stortinget – Møte onsdag den 4. mars 2015 kl. 10*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/referater/stortinget/2014-2015/s150304.pdf>

Stortinget. (2016). *Stortinget – Møte onsdag den 6. april 2016 l. 10*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/referater/stortinget/2015-2016/s160406.pdf>

Stortinget. (2017). *Spørsmål og spørretimen*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Arbeidet/Sporreinstittuttene/>

Vedlegg

Intervjuguide

1. Hvilke umiddelbare tanker har du som skoleleder om ny grunnskolelærerutdanning?
2. Lærerutdanninga har vært gjennom andre reformer tidligere. Har du som skoleleder sett forandringer hos lærere med grunnskolelærerutdanning fra forskjellige reformer?
 - a. Er undervisningspraksis annerledes?
 - b. Er lærernes holdning til undervisning, skole og elever annerledes?
 - i. Om det slik at lærere gjennom forskjellige reformer har forskjellige syn på de nevnte sakene ovenfor, tror du dette først og fremst skulder hvilken reform de er utdannet gjennom?
3. Har du andre forventninger til lærere med masterutdanning, enn de som ikke har det? Eventuelt hvilke?
4. Hva tror du lærere med master kan bidra med i skolen og i lærerrollen, som lærere uten master ikke kan bidra med?
5. Hva tenker du som skoleleder om rekruttering til lærerstudiet med tanke på ansettelse i skolen?
 - a. Hvordan vil lektorer påvirke skolen økonomi?
6. Hvilke kvaliteter/egenskaper ønsker du i en lærer, og hvordan tror du lærerstudiet bidrar med å gi lærerstudenter disse kvalitetene?